

Rozsah SZZ v oboru Dějiny umění a vizuální studia

Maximus

Problémy současného umění
Proměna obrazu mezi reformací a protireformací
Současné směry myšlení o umění
Středověké umění mezi reprezentací a kultem
Globální a regionální ve středověké architektuře
Středoevropská umělecká centra 1550–1650
České versus evropské umění 19. a 20. století
Teorie populární kultury
Kánon a kanonizace vysoké, populární a masové kultury
Kýč a vizuální kultura
Typologie popkulturního hrdiny a antihrdiny
Umění, média, ideologie
Problematika dokumentárního filmu

Maior

Problémy současného umění
Současné směry myšlení o umění
Středověké umění mezi reprezentací a kultem
Středoevropská umělecká centra 1550–1650
České versus evropské umění 19. a 20. století
Teorie populární kultury
Kánon a kanonizace vysoké, populární a masové kultury
Kýč a vizuální kultura
Problematika dokumentárního filmu

Minor

Problémy současného umění
Středověké umění mezi reprezentací a kultem
Středoevropská umělecká centra 1550–1650
České versus evropské umění 19. a 20. století
Teorie populární kultury
Kánon a kanonizace vysoké, populární a masové kultury
Problematika dokumentárního filmu

Rozpis jednotlivých okruhů do podoby modelových otázek a odborné literatury k nim:

1. Problémy současného umění (Mgr. Filip Šenk, Ph.D.)

Modelové otázky:

- 1) Vysvětlíte vztahy avantgardy a neoavantgardy na vybraných příkladech.
- 2) Jak se proměnily podoby sochařství po druhé světové válce?
- 3) Tradiční podoby obrazu vs. nová média a proměny umělecké praxe: hlavní postavy a směry.

Literatura:

FOSTER, Hal, Co je nového na neoavantgardě?, *Sešit pro umění, teorii a příbuzné zóny*, roč. 4, 2010, č. 8, s. 58–84.
FOSTER, Hal – KRAUSSOVÁ, Rosalind E. – BOIS, Yve-Alain – BUCHLOH, Benjamin, *Umění po roce 1900: modernismus, antimodernismus, postmodernismus*, Praha 2007, s. 434–444, 492–539, 612–616, 624–638.

2. Proměna obrazu mezi reformací a protireformací (doc. PhDr. Michal Šroněk, CSc.)

Modelové otázky:

1. Jaké otázky řeší dějiny umění v souvislosti s konfesionalitou uměleckého díla?
2. Jak se profilovaly názory na obrazy v prostředí nekatolických církví od počátku 15. do konce 16. století?
3. Jak se liší praxe a teorie katolické protireformace a nekatolických církví a co je formovalo?

Literatura:

BARTLOVÁ, Milena, Vizuální odznaky kališnické identity, in: BARTLOVÁ, Milena, *Pravda zvítězila. Výtvarné umění a husitství 1380–1490*, Praha 2010, s. 99–130.

HORNÍČKOVÁ, Kateřina, Konfesionalita díla, in: HORNÍČKOVÁ, Kateřina – ŠRONĚK, Michal, (edd.), *In puncto religionis. Konfesní dimenze předbělohorské kultury Čech a Moravy*, Praha 2013, s. 9–22.

JAKUBEC, Ondřej, Umění a náboženství v konfesijních kulturách raného novověku, in: JAKUBEC, Ondřej – SUCHÁNEK, Pavel, (edd.), *Mariánský sloup na Staroměstském náměstí v Praze*, Praha 2019, s. 101–135.

ŠRONĚK, Michal, „neučiníš sobě rytí...“ *Jednota bratrská a výtvarná kultura*, in: HORNÍČKOVÁ, Kateřina – ŠRONĚK, Michal, (edd.), *Umění české reformace. 1380–1620*. Praha 2010, s. 303–317.

ŠRONĚK, Michal. Proměna vizuality obrazu v době rané protireformace, in: JAKUBEC, Ondřej – SUCHÁNEK, Pavel, (edd.), *Mariánský sloup na Staroměstském náměstí v Praze*, Praha 2019, s. 136–165.

3. Současné směry myšlení o umění (PhDr. Kateřina Horníčková, Ph.D.)

Modelové otázky:

1. Povaha obrazu a jeho působení v přístupech 20. století (aura, kopie, simulacrum, odpověď diváka).
2. Problémy vizuálních studií v angloamerické, francouzské a německé oblasti.
3. Kritická teorie a interpretační přístupy k obrazu.

Literatura:

BENJAMIN, Walter, Umění v době mechanické reprodukce, (čes. BENJAMIN, Walter, Umělecké dílo ve věku své technické reprodukovatelnosti, in: *Labyrint revue*, roč. 2008, č. 23–24, 2008, s. 166–174., angl. např. *The Work of Art in the Age of Mechanical Reproduction*, in: *Illuminations*, translated by Harry Zohn, New York, 1969).

FREEDBERG, David, The Power of Images: Response and Repression, in: FREEDBERG, David, *The Power of Images. Studies in the History and Theory of Response*, Chicago 1989, 1–26.

POTTS, Alex, Two Sign, a CAMILLE, Michel, Simulacrum, in: NELSON, Robert S. – SCHIFF, Richard, *Critical Terms for Art History*, Chicago and London, 2003, s. 20–50. (+ další hesla, také slovensky: *Kritické pojmy dejín umenia*, Bratislava 2004).

RAMPLEY, Matthew, Pojem vizuální studia a LOCHER, Hubert, Umění s velkým U, in: RAMPLEY, Matthew – FILIPOVÁ, Marta, (edd.), *Možnosti vizuálních studií*, Brno 2007, s. 21–48.

KROUPA, Jiří Kroupa, *Metody dějin umění. Metodologie dějin umění 2*, Brno 2010, s. 120–154.

4. Středověké umění mezi reprezentací a kultem (PhDr. Kateřina Horníčková, Ph.D.)

Modelové otázky:

1. Jak se vyvíjela středověká zbožnost a jakou roli v ní hrál obraz?
2. Umění a zbožnost na středověkém dvoře a v rezidenčním městě pozdního středověku ve středoevropském prostoru (např. na příkladu Prahy).
3. Fenomén gotické katedrály – vysvětlíte její význam ve středověkém chápání světa a vývoj katedrální architektury v českém a evropském kontextu.

Literatura:

- CAMILLE, Michel, New Visions of God, in: CAMILLE, Michel, *Gothic Art. Visions and Revelations of the Medieval World*, London 1996, s. 103–132.
- CAMILLE, Michel, New Visions of Space, in: CAMILLE, Michel, *Gothic Art. Visions and Revelations of the Medieval World*, London 1996, s. 27–70.
- BARTLOVÁ, Milena, Ikona a posvátné, in: BARTLOVÁ, Milena, *Skutečná přítomnost. Středověký obraz mezi ikonou a virtuální realitou*, Praha 2012, s. 100–137.
- BARTLOVÁ, Milena, Přítomnost, čtení a paměť, in: BARTLOVÁ, Milena, *Skutečná přítomnost. Středověký obraz mezi ikonou a virtuální realitou*, Praha 2012, s. 138–173.
- CROSSLEY, Paul – OPAČIČ, Zoe, Praha – Koruna českého království, (plus hesla 68, 69, 70, 77, 72, 80, a další příslušné pasáže o Praze), in: FAJT, Jiří – DRAKE BOEHM, Barbara, (edd.), *Karel IV. císař z Boží milosti. Kultura a umění za vlády Lucemburků 1310–1437*, Praha 2006, s. 197–235.

5. Globální a regionální ve středověké architektuře (Mgr. Hynek Látal, Ph.D.)

Modelové otázky:

1. Charakterizujte vzdělání a kariéry pozdně středověkých stavitelů ve středoevropském regionu na příkladu některých významných osobností a rodin.
2. Zkuste vystihnout, jaké faktory mohou přispívat k tomu, že se lze v různých regionech setkat s rozdílnými projevy jediné slohové epochy.
3. Jakými cestami a způsoby typicky docházelo k šíření formálních a technologických inovací středověkého stavitelství?

Literatura:

- BENEŠOVSKÁ, Klára a kol., *Petr Parléř. Svatovítská katedrála 1356–1399*, Praha 1999.
- KALINA, Pavel, *Benedikt Ried a počátky záalpské renesance*, Praha 2009 (odpovídající kapitoly).
- KOTRBA, Viktor, Odkud pocházeli Roritzerové? Příspěvek k otázce pozdněgotického stavitelského rodu, *Umění XI*, 1963, s. 65–68.
- KOTRBA, Viktor, Wendel Roskopf, „mistr ve Zhořelci a ve Slezsku“ v Čechách, *Umění XVI*, 1968, s. 109–125.
- LÁTAL, Hynek, *Laboratoře inovací. Centra a osobnosti klenebního umění střední Evropy 15. století*, České Budějovice 2017 (odpovídající kapitoly).
- LÁTAL, Hynek, Jaká revoluce způsobila konec „pozdní gotiky“?, in: LOMOVÁ, Johana – VYBÍRAL, Jindřich, (edd.), *Umění a revoluce*, Praha 2018, s. 250–269.
- LÁTAL, Hynek, Lobkowiczský „altán“ v kadaňském klášteře a jeho sklípkové klenby, in: HLAVÁČEK, Petr et al., *Františkánský klášter v Kadani jako ohnisko kulturního a technologického transferu*, Kadaň 2018, s. 89–113.
- MUDR, Aleš – OTTOVÁ, Michaela, (edd.), *Trans montes. Podoby středověkého umění v severozápadních Čechách*, Praha 2014 (odpovídající kapitoly).

6. Teorie populární kultury (prof. PhDr. Petr Bílek, CSc.)

Modelové otázky:

1. V čem spočívá tradiční rozlišování děl „vysokého“ a „nízkého/pokleslého“ umění a jak lze tuto tradiční opozici problematizovat (např. v argumentaci Richarda Shustermana)?
2. Jaké jiné než racionální vnímání materiál populární kultury umožňuje?
3. Jak se v populární kultuře mění tradiční koncept originality a jedinečnosti uměleckého díla?

Literatura:

BÍLEK, Petr A., Estetická hodnota děl populární kultury v pragmatickém pojetí Richarda Shustermana, in: BÍLEK, Petr A. – KAPLICKÝ, Martin – PAPOUŠEK, Vladimír – SKALICKÝ, David, *Kontext v pohybu: (Neo)pragmatické úvahy o literatuře a kultuře*, Praha 2018, s. 203–263.

7. Středoevropská umělecká centra 1550–1650 (doc. PhDr. Michal Šroněk, CSc.)

Modelové otázky:

1. Koncepce pozdně renesančních sbírek a jejich obměny v Praze a Mnichově.
2. Srovnání Prahy a Vídně v 17. a 18. staletí.
3. Postavení umělců ve středoevropských uměleckých centrech v době 1550–1650.

Literatura:

PEŠEK, Jiří, Praha a Vídeň v baroku – centrum a periferie v proměnách barokní kultury?, in: FEJTOVÁ, Olga – JÍŠOVÁ, Kateřina – POWER, Martina – SVATOŠOVÁ, Hana, (edd.), *Jeho Praha: výbor statí Jiřího Peška k dějinám Prahy: vydáno k životnímu jubileu autora*, Praha 2014, s. 77–94.

LORENZ, Hellmut, Praha a Vídeň – srovnání dvou barokních „rezidenčních měst“, in: FEJTOVÁ, Olga – LEDVINKA, Václav – PEŠEK, Jiří – VLAS, Vít, (edd.), *Barokní Praha – Barokní Čechie 1620–1740. Sborník příspěvků z vědecké konference o fenoménu baroka v Čechách, Praha Anežský klášter a Clam-Gallasův palác, 24.–27. září 2001*, Praha 2004, s. 163–176.

Studia Rudolphina. Bulletin Centra pro výzkum umění a kultury doby Rudolfa II. = Bulletin of the Research Center for Visual Arts and Culture in the Age of Rudolf II, 2009, Sonderheft. München – Prag um 1600.

Studia Rudolphina. Bulletin Centra pro výzkum umění a kultury doby Rudolfa II. = Bulletin of the Research Center for Visual Arts and Culture in the Age of Rudolf II, 2018, Sonderheft. Dresden – Prag um 1600.

8. Kánon a kanonizace (Mgr. Vera Kaplická Yakimova, Ph.D., Mgr. Martin Kaplický, Ph.D.)

Modelové otázky:

1. Jaké jsou zásadní rozdíly mezi esenciálním pojetím kánonu (např. Harolda Blooma) a mezi teoriemi o propojení kánonu s ideologií (feminismus, John Guillory, aj.)?
2. Jaké jsou základní otázky v debatách o uměleckém kánonu (zastánci a odpůrci)?
3. V jakých bodech se liší diskuse o kánonu v různých uměleckých sférách – literatura, film, výtvarné umění, (populární) hudba?

Literatura:

BÍLEK, Petr A., Kánon, kanoničnost a kanonizace jako literárně-historické konstrukty, in: BÍLEK, Petr A., et al., *Literatura a kánon*, Praha, 2007, s. 7–18.

BLOOM, Harold, Elegie za kánon, in: BLOOM, Harold, *Kánon západní literatury: knihy, které prošly zkouškou věků*, Praha 2000, s. 27–53.

GUILLORY, John, Kanonické a nekanonické: současná diskuse: imaginární politika reprezentace, *Česká Literatura* 55, č. 2, 2007, s. 184–217.

MORRIS, Pam, Zpochybnění kánonu a literárních institucí, in: MORRIS, Pam, *Literatura a feminismus*, Brno 2000.

STAIGER, Janet, The Politics of Film Canons, *Cinema Journal* 24, č. 3, 1985, s. 4–23.

9. Kýč a camp ve vizuální kultuře (Mgr. Peter Demeter, Ph.D., Mgr. Martin Kaplický, Ph.D.)

Modelové otázky:

1. Jaké jsou hlavní konstitutivní rysy kýče?
2. Čím se liší kýč od umění?
3. Jak spolu souvisí kýč a tzv. camp?
4. Jaké faktory přispěly k rozšíření a „popularitě“ kýče, respektive campu?

Literatura:

- BROCH, Hermann, *Román – mýtus – kýč: eseje*, Praha 2009, s. 55–78.
- CALINESCU, Matei, *Kýč, Labyrint Revue*, (7–8), 2000, s. 111–116.
- GREENBERG, Clement, *Avantgarda a kýč, Labyrint Revue*, (7–8), 2000, s. 69–74.
- KULKA, Tomáš, *Umění a kýč*, Praha, 2000, s. 27–61.
- SONTAGOVÁ, Susan, *Poznámky o fenoménu camp, Labyrint Revue*, (7–8), 2000, s. 79–86.

10. České versus evropské umění 19. a 20. století (Mgr. Filip Šenk, Ph.D.)

Modelové otázky:

1. Jakých podob nabírá vztah centra a periferie: vzory, modely a jejich (ne)kritická recepce.
2. Jak se tuzemští umělci zapojovali do evropské avantgardy počátku 20. stol.?
3. Stejně, anebo jině? V čem se liší blízká formální řešení umění 60. let 20. stol. v demokratickém světě a v Československu?

Literatura:

- HLAVÁČEK, Josef, *Nová citlivost*, in: PLATOVSKÁ, Marie – ŠVÁCHA, Rostislav (edd.), *Dějiny českého výtvarného umění 1958/2000. VI/1*, Praha 2007, s. 221–232.
- LAHODA, Vojtěch, *Malířství v Čechách 1907–1917/Osma, Skupina výtvarných umělců a jejich generační druhové*, in: LAHODA, Vojtěch – NEŠLEHOVÁ, Mahulena – PLATOVSKÁ, Marie – ŠVÁCHA, Rostislav – BYDŽOVSKÁ, Lenka (edd.), *Dějiny českého výtvarného umění 1890/1938, IV/1*, Praha 1998, s. 233–294.
- POSPISZYL, Tomáš, *Asociativní dějepis umění*, Praha 2014, s. 51–81, 122–154.

11. Typologie popkulturního hrdiny a antihrdiny (prof. PhDr. Petr Bílek, CSc.)

Modelové otázky:

1. V čem spočívá působivost základních ingrediencí (super)hrdinského vyprávění, tj. hrdinova poslání, schopností a identity (MPI: mission, powers, identity)?
2. Jaké jsou základní fáze Campbellova konceptu monomýtu a jak je možné jej interpretovat psychologicky?
3. Jaké jsou charakteristické rysy antického hrdina a co z nich pozdější tradice přejímá a co naopak odsouvá?

Literatura:

- CAMPBELL, Joseph, *Monomýtus*, in: *Tisíc tváří hrdiny* (přel. Hana Antonínová). 2. vyd. Praha 2017, s. 17–49.
- FISCHEROVÁ, Sylva, *Héros jako literární postava*, in: BÍLEK, Petr A. – PROCHÁZKA, Martin – WIENDL, Jan, (edd.), *Hrdina – antihrdina – superhrdina – nehrdina v kulturním prostoru minulosti a současnosti*, Praha 2016, (e-kniha), s. 13–34.

12. Umění, média, ideologie (Mgr. David Skalický, Ph.D.)

Modelové otázky:

1. Co znamená pojem „ideologie“, resp. v jakých významech je tento pojem používán?
2. Jaký je vztah umění a ideologie? (Specifikujte za pomoci příkladů.)
3. Jakým způsobem může mediální sdělení manipulovat se svým recipientem?

Literatura:

ALTHUSSER, Louis, Ideologie a ideologické státní aparáty, in: BENDOVIÁ, Helena – STRNAD, Matěj, (edd.), *Společenské vědy a audiovizie*, Praha 2014, s. 265–292.

BARTHES, Roland, Mýtus dnes, in: BARTHES, Roland, *Mytologie*, Praha 2004, s. 107–157. (+ předcházející eseje dle Vašeho zájmu).

BARTHES, Roland, Rétorika obrazu, in: CÍSAŘ, Karel (ed.), *Co je to fotografie?* Praha 2004, s. 51–61.

HALL, Stuart, Znovunalezení „ideologie“: Návrat potlačeného zpět do mediálních studií, *Mediální studia* 2007, č. 1, s. 68–77.

WILLIAMSON, Judith, Jak dešifrovat reklamu: ideologie a význam v reklamě, in: OATES-INDRUCHOVÁ, Libora, (ed.), *Dívčí válka s ideologií*, Praha 1998, s. 199–208.

13. Problematika dokumentárního filmu (Mgr. Vera Kaplická Yakimova, Ph.D., Mgr. Martin Kaplický, Ph.D.)

Modelové otázky:

1. Jakým způsobem dokumentární film pracuje s realitou, kterou reprezentuje?
2. Jaké jsou základní rozdíly a podobnosti mezi dokumentárním a narativním filmem?
3. Jaké jsou základní tendence v dějinách českého dokumentárního filmu (uvedte příklady z tvorby dokumentaristek a dokumentaristů jako jsou Karel Vachek, Helena Třeštíková, Vít Klusák, aj.)?

Literatura:

NAVRÁTIL, Antonín, Zrození české dokumentární školy, in: NAVRÁTIL, Antonín, *Cesty k pravdě či lži: 70 let československého dokumentárního filmu*, Praha 2002.

NICHOLS, Bill, Jak lze definovat dokumentární film?, in: NICHOLS, Bill, *Úvod do dokumentárního filmu*, Praha 2010, s. 21–59.

TŘEŠTÍKOVÁ, Helena – TŘEŠTÍK, Michael, I. *Obecná část*, in: TŘEŠTÍKOVÁ, Helena – TŘEŠTÍK, Michael, *Časosběrný dokumentární film*, Praha 2015, s. 1–48.